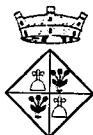

**El
Castell
de
Claramunt**
La Poble de Claramunt (Anoia)

Edita.

AJUNTAMENT DE
LA POBLA DE CLARAMUNT
Regidories d'Ensenyament i Cultura

Coordinen.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Centre de Recursos Pedagògics de l'Anoia

Col.laboren.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural

Diputació de Barcelona
Àrea d'Educació

CONSELL COMARCAL
DE L'ANOIA

Agraïm la col.laboració de "L'Espiadimonis" (Carme).

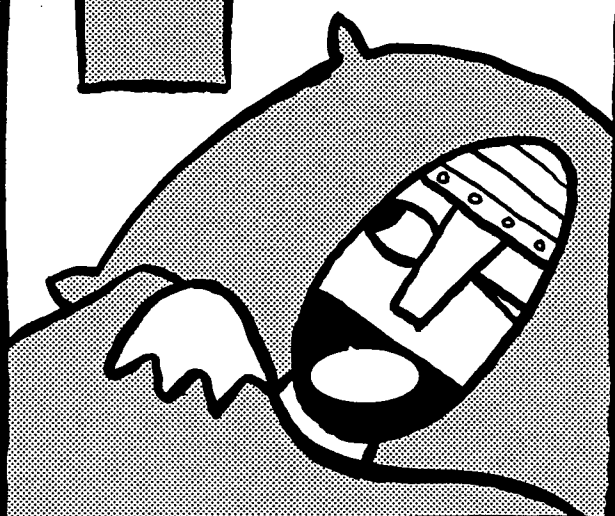
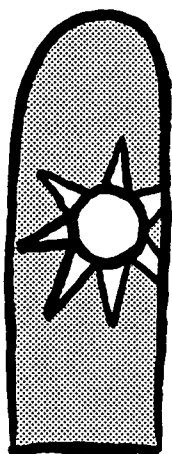
Creació, il.lustracions i muntatge.

Josep Carol

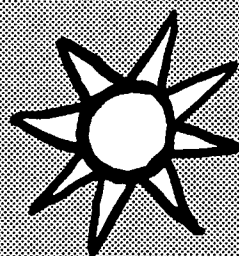
La Pobla de Claramunt, març de 1998.

Aquest material és fotocopiable.

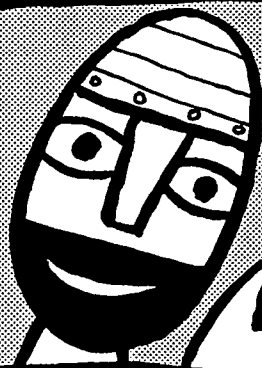
**El Senyor de Claramunt
quan es despertava obria
un ull per veure si feia sol.**

**El pagès de La Pobla es
llevava cada dia quan sortia
el sol, per anar a treballar
al camp.**

**El Senyor de Claramunt i el pagès de La Pobla van viure en
aquestes terres fa mil anys. Ells coneixien molt bé el Castell
de Claramunt i et mostraran com era a la seva època i com és
ara.**

Situem el castell.

1. A quina comarca som ara?

2. Com es diu el castell que visitarem?

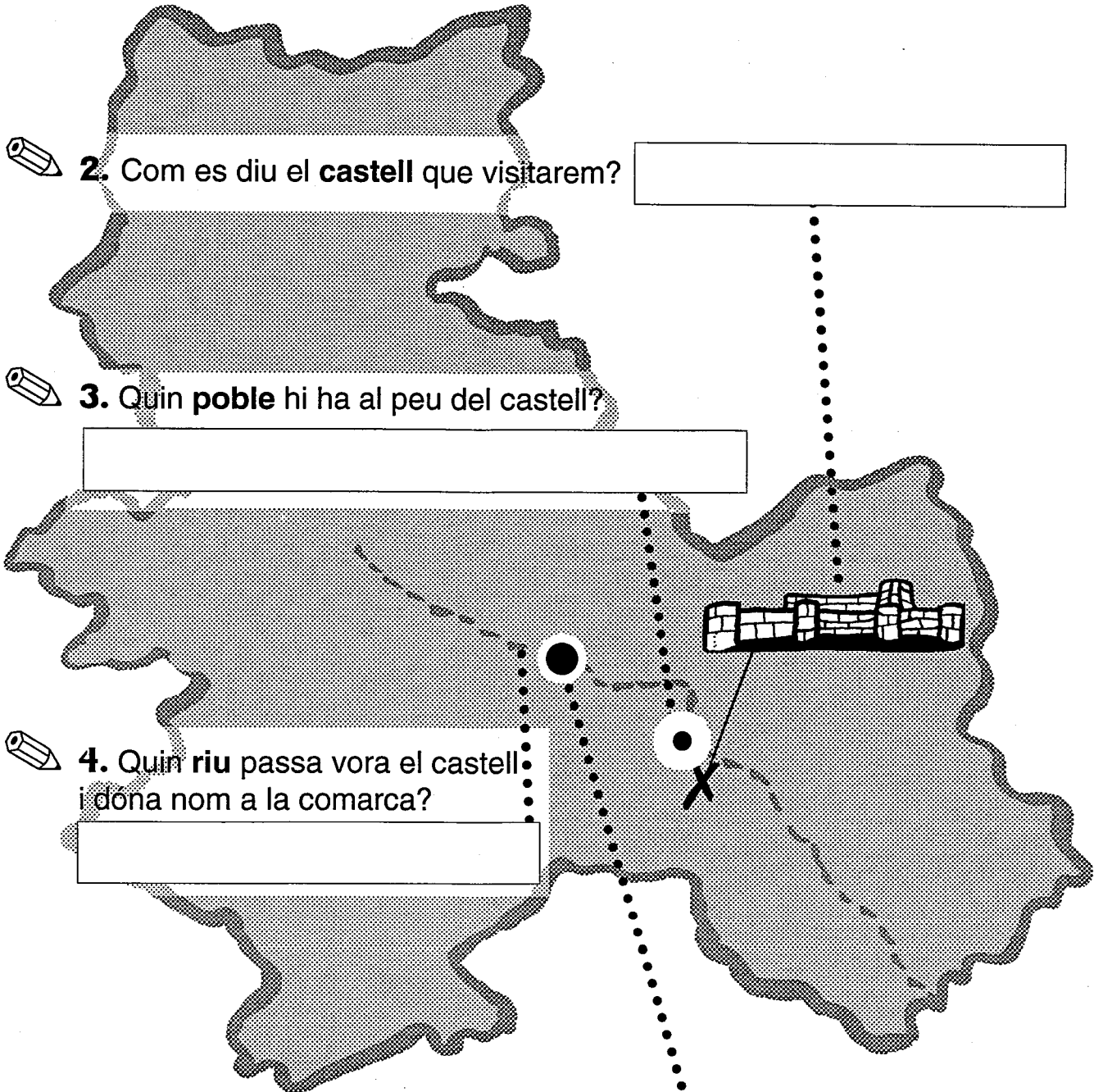
3. Quin poble hi ha al peu del castell?

4. Quin riu passa vora el castell i dóna nom a la comarca?

5. Quina és la capital de l'Anoia?

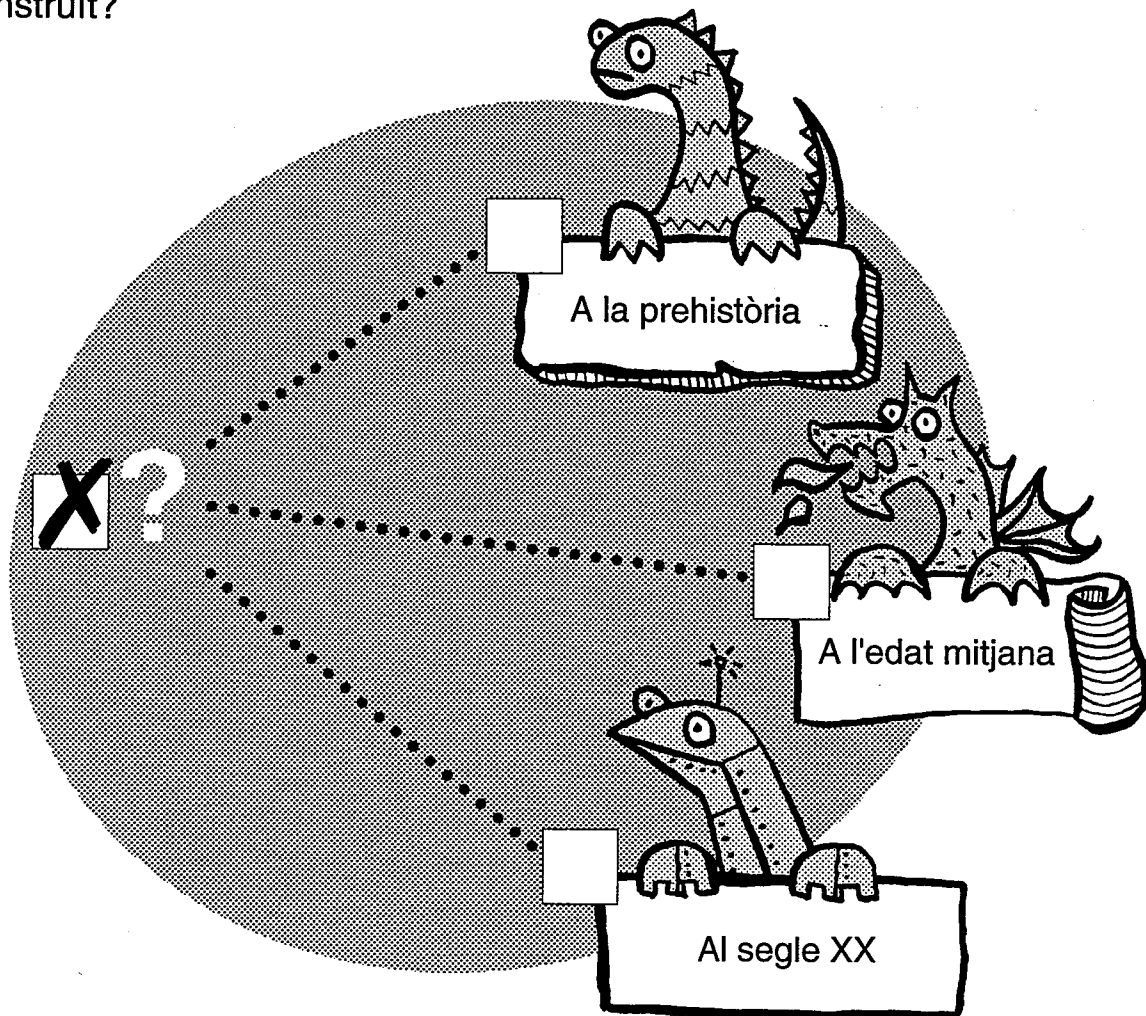

Aquest castell té 1.000 anys.

1. Si el Castell de Claramunt té 1.000 anys, en quina època va ser construït?

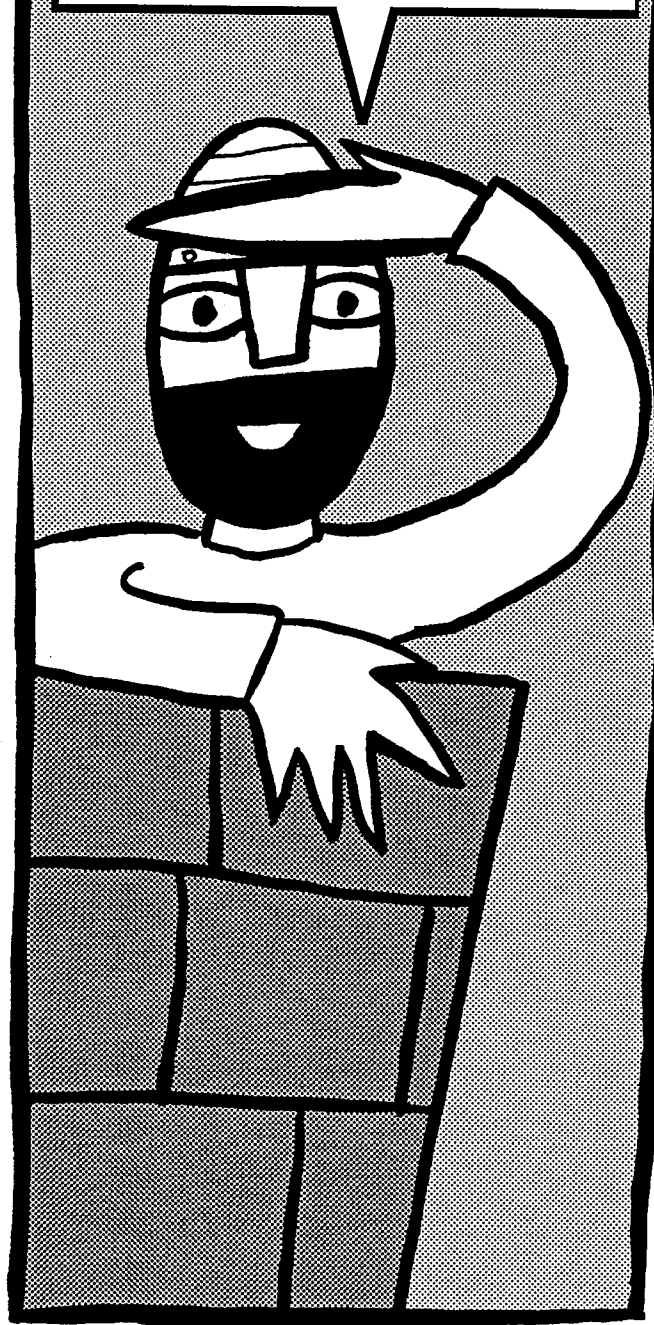

2. Quin o quins mitjans de transport has utilitzat per anar de la teva escola fins aquí?

3. A l'edat mitjana, com et sembla que hauries fet aquest trajecte?

La MURALLA
protegeix el meu
castell, i des del meu
castell jo puc
protegir les meves
terres i tots els
pagesos que hi viuen.

Jo treballo les terres
que hi ha al voltant
del castell.
Quan hi ha perill em
deixen refugiar rere
la **MURALLA**.

Aquesta és la

del castell.

1. Per què devia servir la muralla d'un castell?

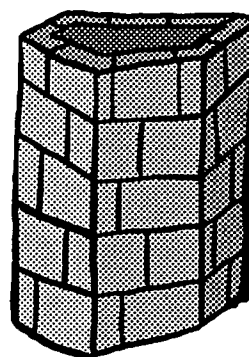
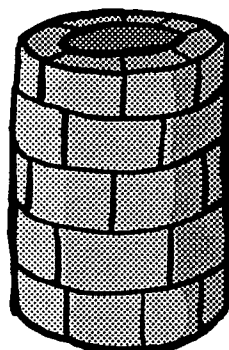
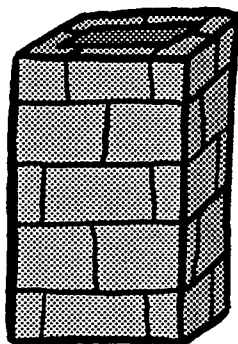

2. Quantes torres veus en aquesta banda de la muralla?

3. Quines formes tenen les torres?

A cada requadre, escriu-hi el nombre de torres que veus de cada forma.

4. El senyor i els pagesos s'intercanviaven serveis:

El senyor, quan donava refugi als pagesos ?

Els pagesos, a canvi del refugi, què donaven al senyor?

quan picaven els mosquits

quan plovia

quan atacaven els àrabs

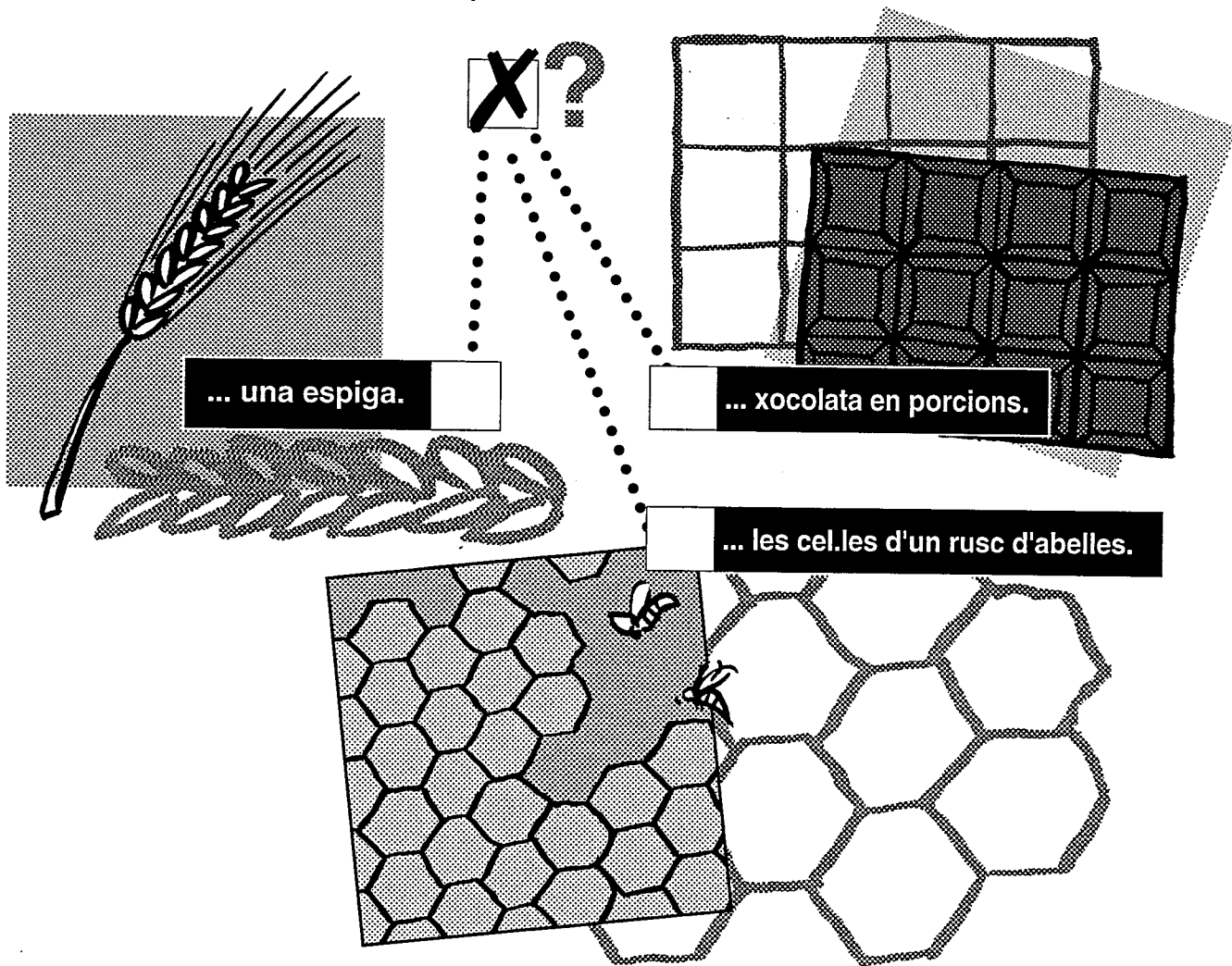
una part de la collita

un regal el dia de Reis

res

 5. De quin material és feta la muralla ?

 6. Observa bé la muralla i veuràs que hi ha zones on les pedres són posades d'una manera que recorda la forma de...

 7. D'aquesta manera de col.locar les pedres se'n diu **OPUS SPICATUM**. Aquest nom és en llatí, però què vol dir en català?

llatí

opus spicatum

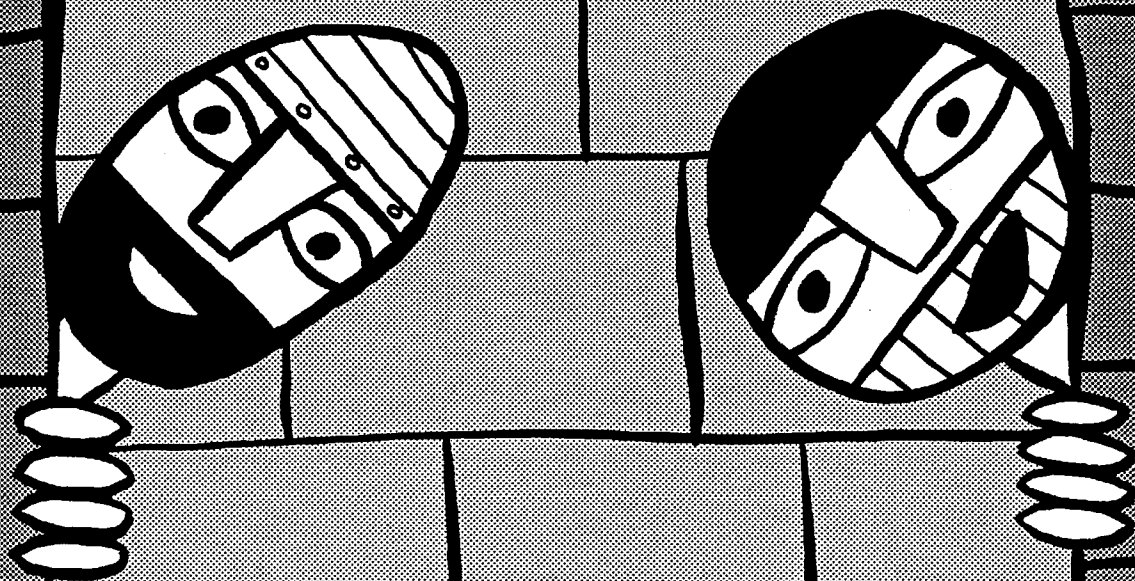
=

català

obra en forma d'

Per la **PORTA**
de muralles jo
entrava a casa
meva:
el **Castell de**
Claramunt.

De vegades jo
pujava al castell
i quan tornava
cap a casa,
sempre sortia
per la **PORTA** de
muralles.

Som davant la de muralles.

1. Marca amb una **X** els elements que **no** eren aquí fa 1.000 anys:

la rampa i la barana que pugen fins a la porta

les parets del castell

el portal d'entrada

la porta de fusta

2. Dibuixa:

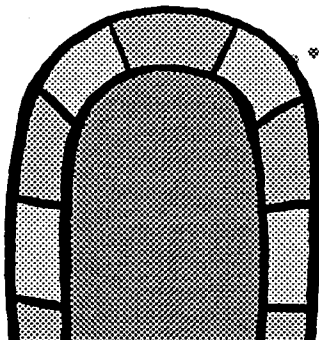
La forma del portal.

La forma de la porta.

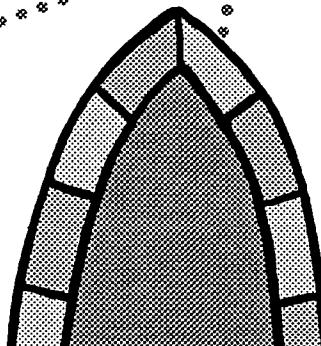
La forma de la porta que hi devia haver fa 1.000 anys.

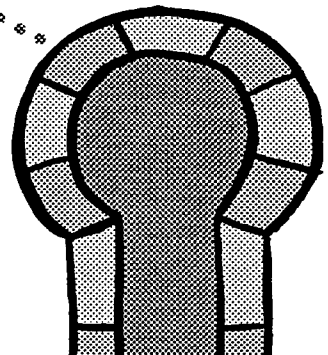
3. Com és l'arc del portal?

de mig punt

apuntat

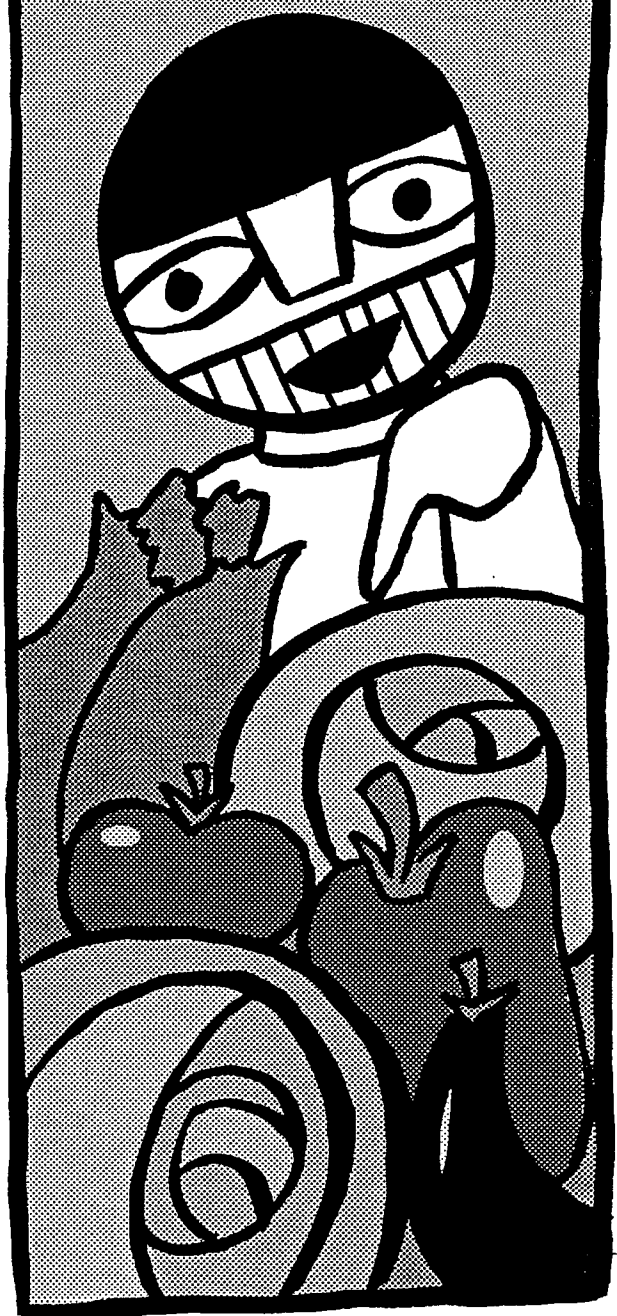

de ferradura

Des de
dins del
**RECINTE
EMMURALLAT**
es pot mirar
a través de
les
espitlleres.

Jo cuidava l'hort
que hi havia dins
del **RECINTE
EMMURALLAT**.

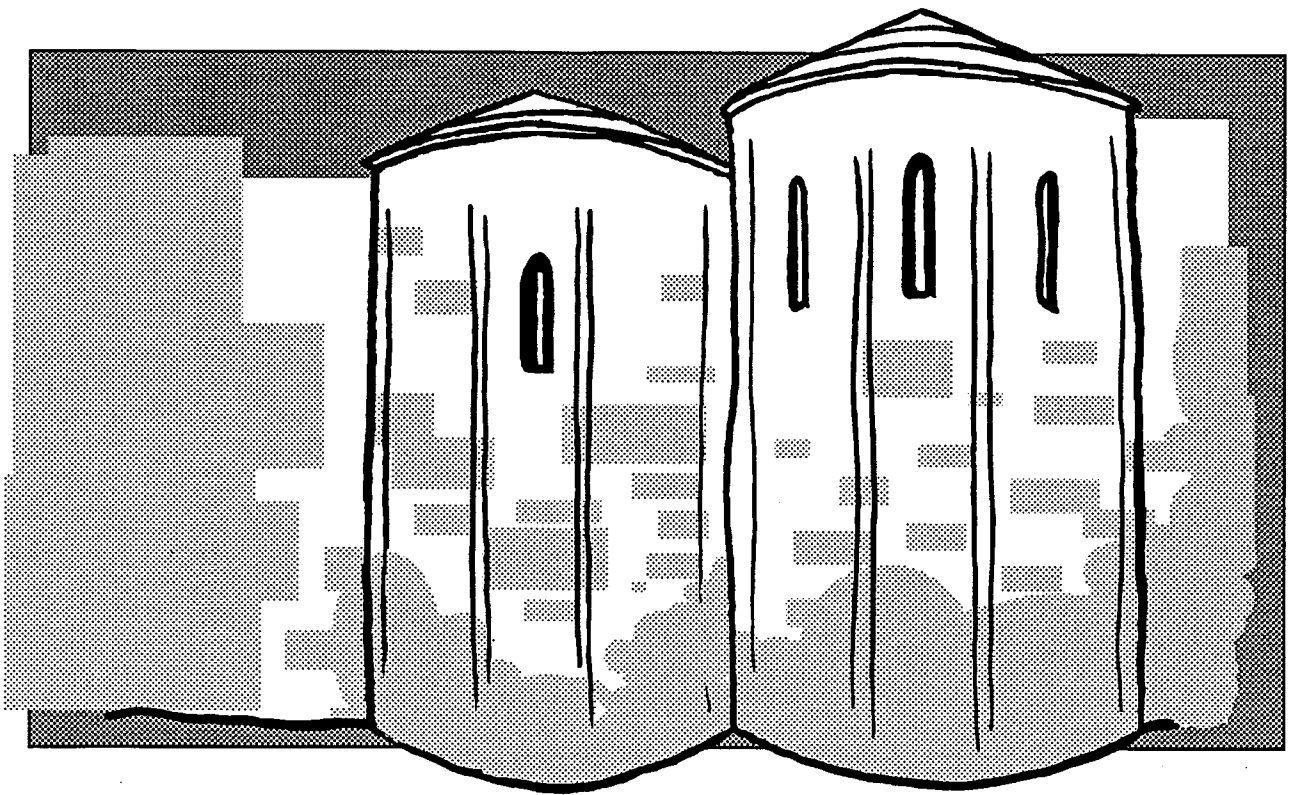

Entrem al recinte

1. Una de les primeres coses que trobaràs dins el recinte emmurallat són els **ABSIS** de l'església romànica.

Aquí en tens el dibuix:

Si compares el dibuix amb els absis, veuràs que al dibuix li falta una cosa: **la decoració en forma de petits arcs del capdamunt.**

D'aquesta decoració se'n diu **ARCS CECS** o **ARCS LLOMBARDS**, i és típica del romànic català.

Completa el dibuix dels absis afegint-hi els ARCS CECS.

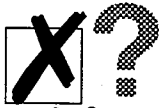
2. Ara fixa't en la MURALLA.

A les torres que abans has vist des de fora, s'hi pot pujar ?

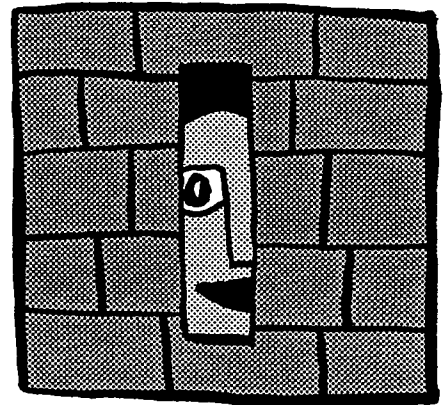
Què et sembla que hi devien fer des d'aquestes torres?

3. A les muralles hi ha unes petites obertures que es diuen ESPITLLERES. Per a què creus que servien ?

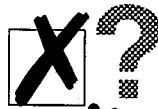

- per espiar els veïns
- per disparar des de darrere
- per fer-hi niu les aranyes

4. En aquest recinte hi ha una BASSA. La veus? Aquesta bassa recollia l'aigua de la pluja.

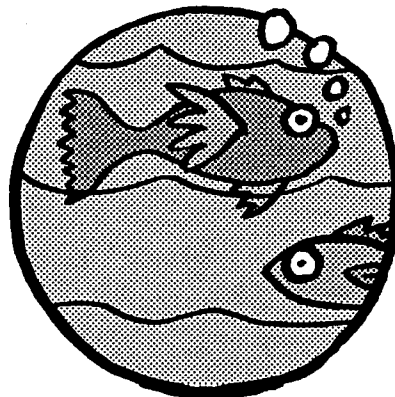
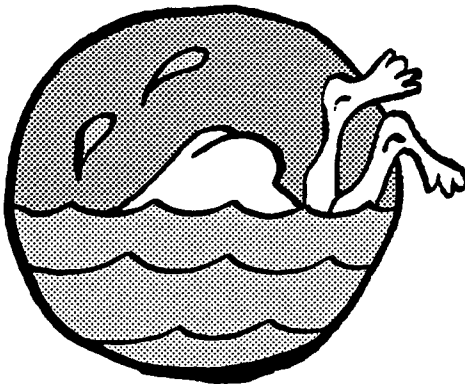
Això vol dir que:

El Senyor de Claramunt es banyava cada dia a la bassa.

La gent de La Pobla pujava a pescar perquè la bassa era plena de peixos.

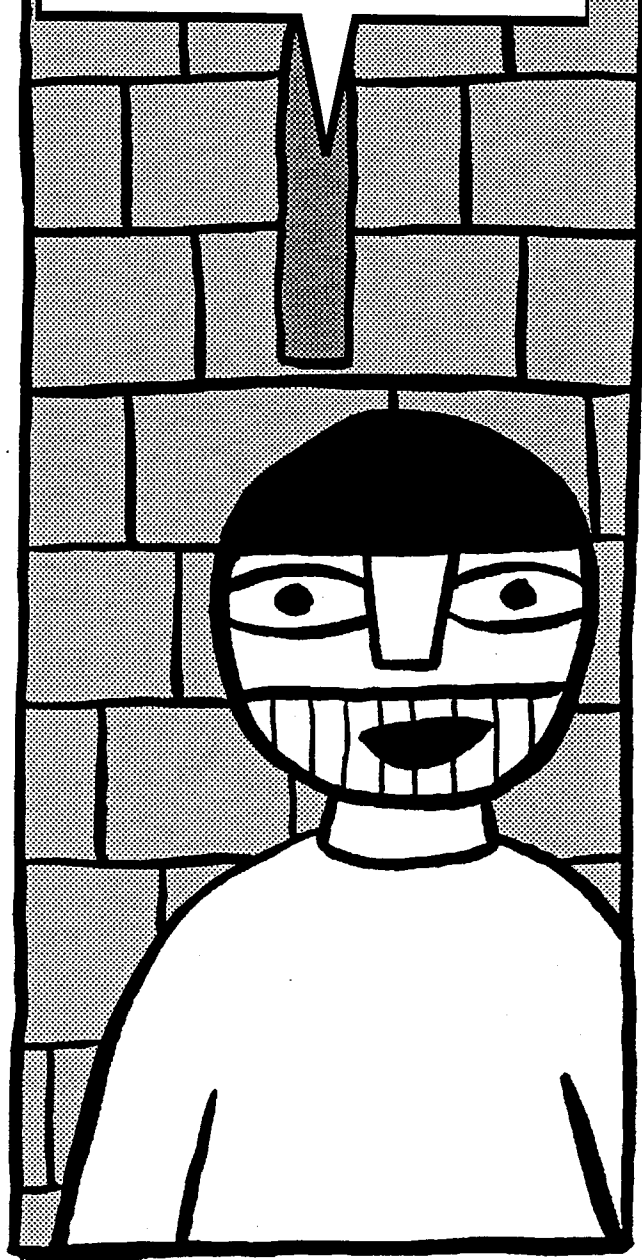
Al voltant del castell hi havia horts que es regaven amb l'aigua de la bassa.

A l'ESGLÉSIA
del castell,
cada diumenge,
es reunien tots
els pagesos de
les meves
terres.

Els diumenges i les
festes importants,
jo pujava a missa
a l'**ESGLÉSIA**
del castell amb
la meva família
i saludàvem
el senyor.

L'

del castell.

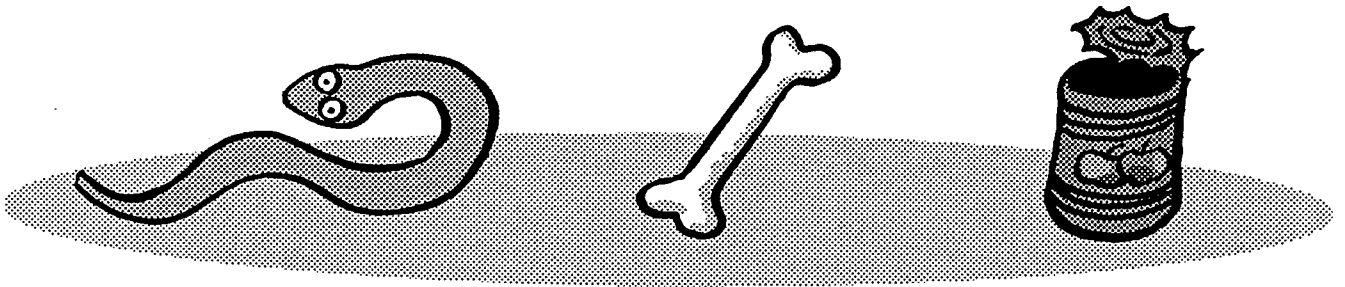

1. Entrem a l'antiga església romànica. Mira el que queda de les parets. Eren gruixudes o primes?

2. Totes les esglésies romàniques estaven orientades a l'EST. Segons això, qui entrava per les finestres dels absis cada dia al matí?

(Si no saps la resposta, agrupa les inicials dels elements de la il.lustració i la sabràs.)

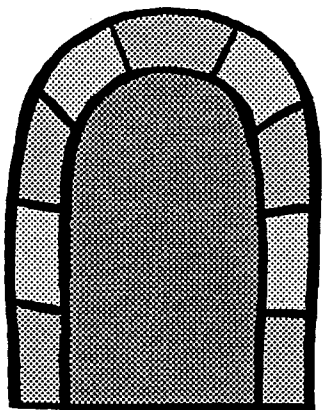

3. Com són els arcs dels absis: de mig punt, apuntats o de ferradura?

4. Ara sortim de l'església romànica per anar a l'església de Santa Margarida. Però abans fixem-nos en la plaça del castell. Els pagesos quan sortien de missa, com que era festa i no havien de treballar, aprofitaven per fer alguna activitat en aquesta plaça. Què et sembla que hi devien fer aquí?

- 5. Anem cap a l'església de Santa Margarida. Aquesta construcció no és tan antiga com l'església romànica que acabem de veure. **Observa el rètol** que hi ha al costat de la porta:

Quin any va ser construïda l'església de Santa Margarida?

Quants anys fa d'això?

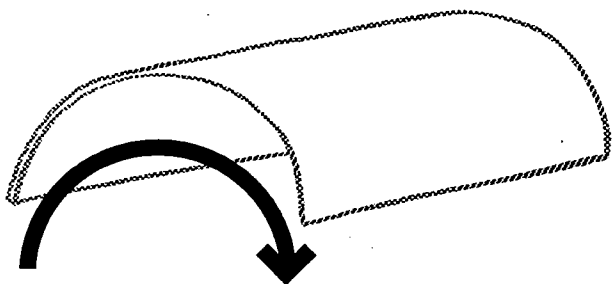
- 6. Observa el sostre.

És pla o corbat?

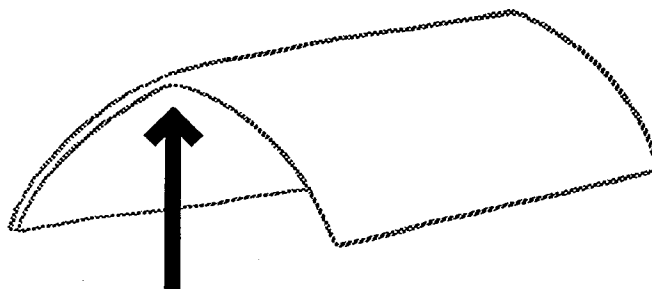
Quan un sostre té forma corbada, se'n diu **VOLTA**.

Hi ha diferents tipus de volta. En aquest castell en veurem dues:

volta de CANÓ

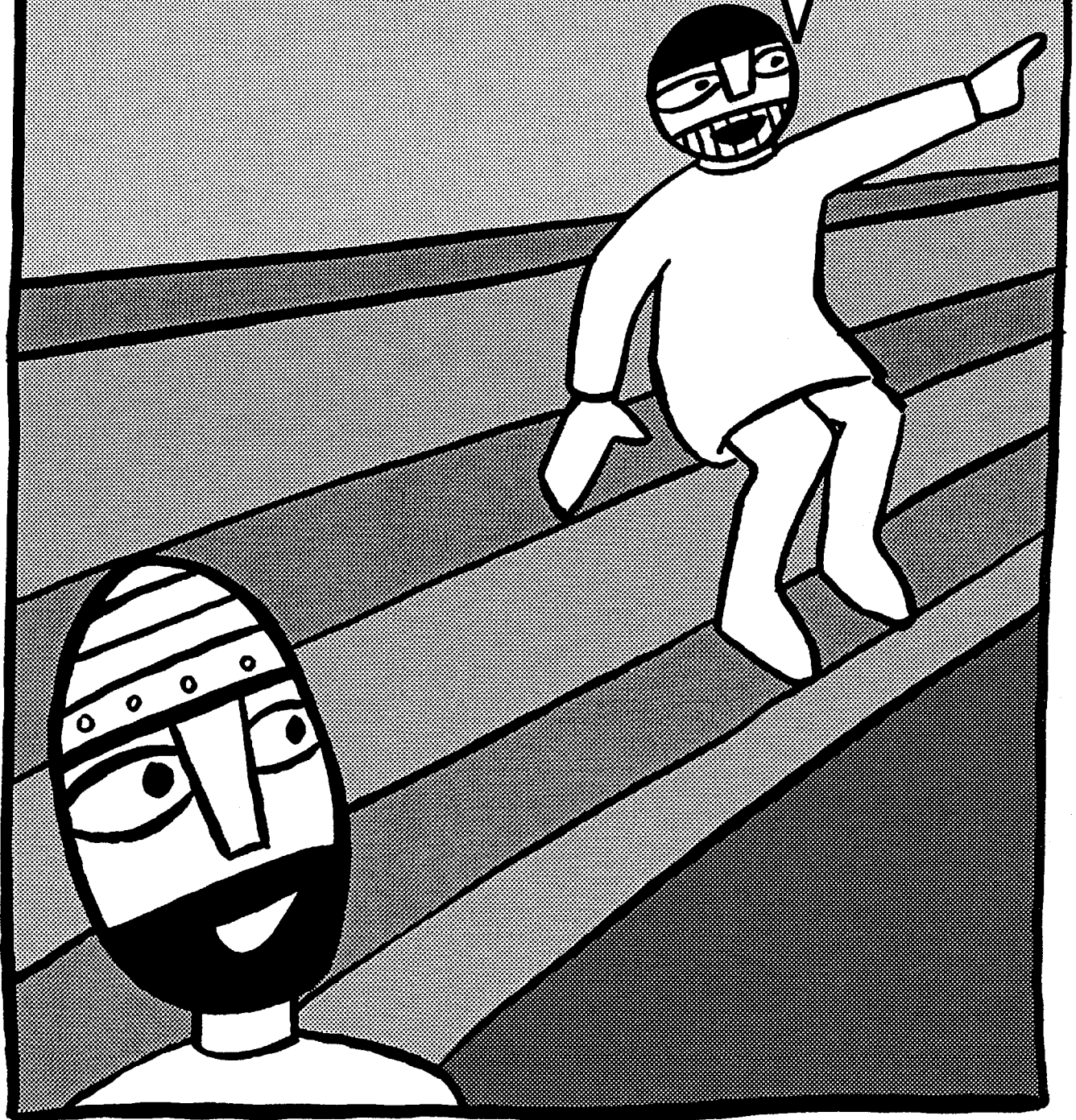
volta APUNTADA

Com és la **volta** de l'església de Santa Margarida?

I com és la **volta** que hi ha entrant a l'església a mà dreta?

**Els pagesos, quan
pujàvem a l'església,
quedàvem
bocabadats davant
aquesta majestuosa
FAÇANA.**

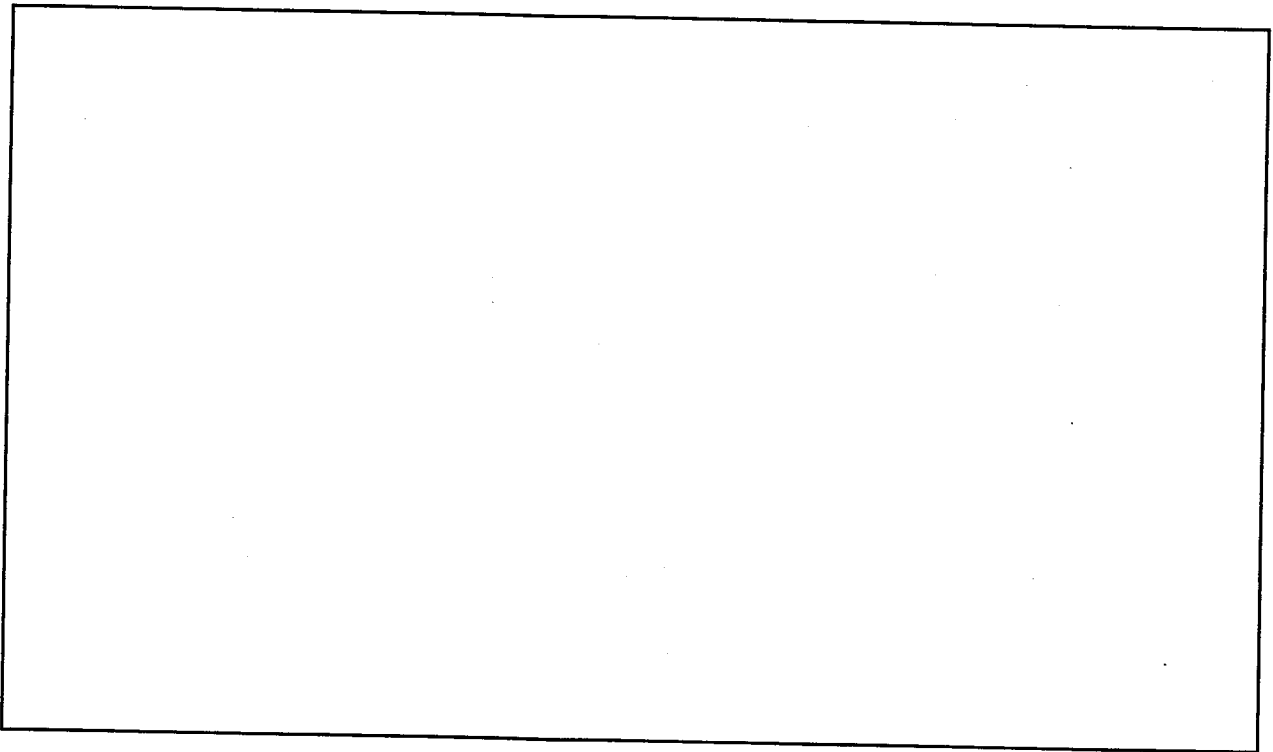
La

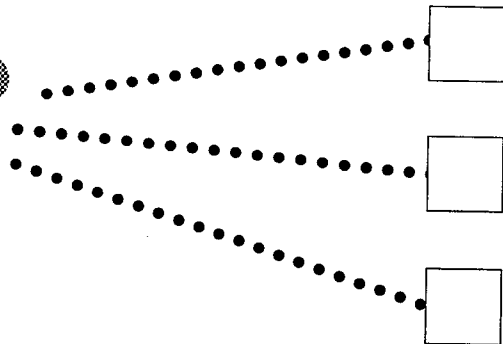
del castell.

1. Ara podem seure tots a la graderia que hi ha a la plaça del castell i podrem contemplar la **façana** com si fóssim al teatre i veiéssim un decorat. **Fes un dibuix de la façana** i mira de no deixar-te'n cap element.

2. A terra, al mig de la plaça, hi ha una **franja de pedra** en forma d'angle. Ho veus? Què deu ser?

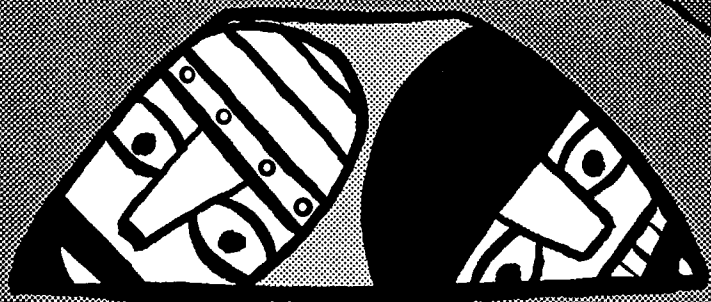
*Són restes de l'antiga muralla.
Abans passava per aquí.*

*Indica que per aquí sota
hi passa un túnel.*

*Són pedres que van caure als
paletes quan feien el castell.*

A la **CISTERNA**
guardàvem l'aigua
de la pluja.
Així al castell
sempre teníem
aigua.

Els pagesos
no teníem
CISTERNA i quan
necessitàvem
aigua, anàvem al
riu a buscar-la.

La : un dipòsit d'aigua.

 1. Quan la van construir, això era un dipòsit per guardar aigua de la pluja.

Creus que la porta per on has entrat ja hi era aleshores?

Per què?

 2. Quan la cisterna era plena, l'aigua que sobrava sortia pels sobreeixidors.
Per on entrava l'aigua en aquesta cisterna?

 3. Hi ha un senyal que indica l'alçada fins on arribava l'aigua en aquesta cisterna.

Quin és aquest senyal?

 4. Marca amb una **X** els moments en què l'aigua de la cisterna devia ser de cabdal importància:

quan hi havia sequera

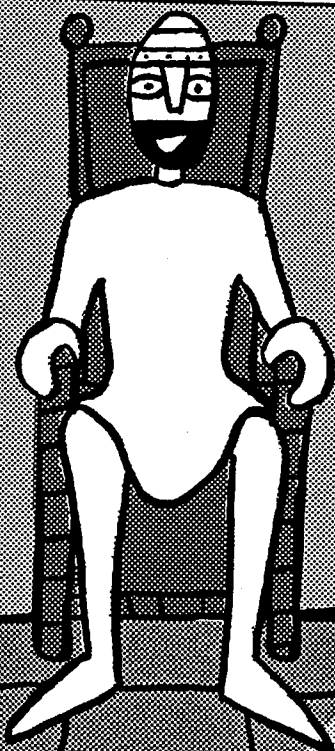
quan hi havia convidats

en temps de setge

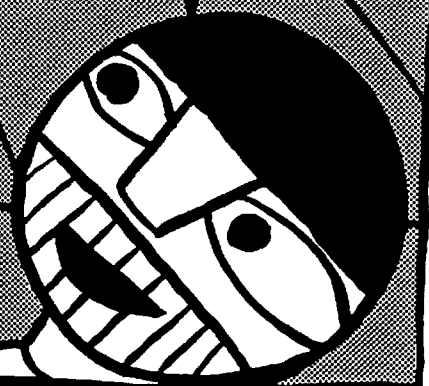
quan volien omplir la bassa

 5. Mira el sostre. Com és la **volta** d'aquesta part del castell?

A la **SALA** del castell jo
homenatjava els cavallers.

Diuen que a la
SALA del castell
s'havien celebrat
actes molt
importants:
festes, judicis,
reunions ...

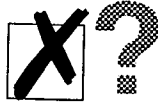

La del castell.

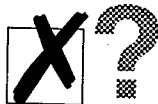
1. Ets a la sala del castell. Aquí es celebraven esdeveniments importants. Qui presidia aquests actes?

- l'alcalde
- el mossèn del poble
- el Senyor de Claramunt

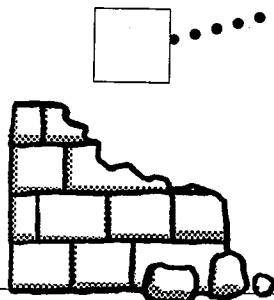
2. Fixa't en la paret oposada a la porta. Tot el castell està construït amb pedres com aquestes. Aquest tipus de pedra es diu **TRAVERTÍ**. El travertí és una pedra que és molt resistent i que:

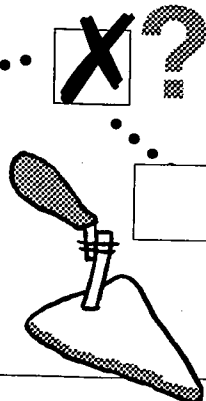
- té molts forats
- és llisa i fina
- amb l'ungla es desfà

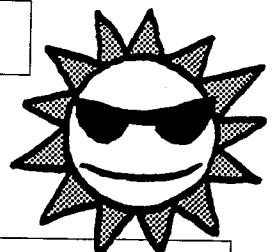
3. Ara observa el sostre. En una banda es veuen bé els **CARREUS** i en canvi a l'altra banda, els blocs de pedra són petits i sense forma. Què vol dir això?

Una part del castell va ser destruïda i el van reconstruir com van poder.

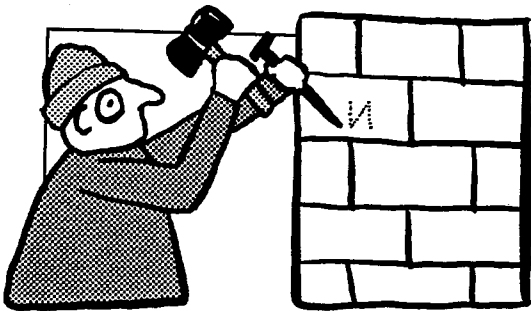
Els paletes no ho van saber fer bé del tot.

La calor del sol desfà els carreus i els desfigura.

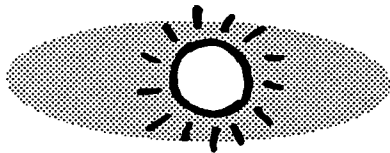
 4. Com és la volta d'aquesta sala?

 5. Vés al racó del fons de la sala i busca **marques de picapedrer**. A veure quantes en trobes. **Dibuixa-les aquí.**

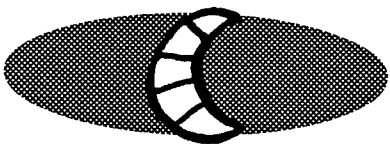

*Els **PICAPEDRERS** eren, com si diguéssim, els paletes d'aquella època. Sempre que feien una obra la signaven amb una marca. Cada picapedrer tenia la seva marca.*

 6. La il.luminació d'una sala tan gran devia ser difícil. Ara hi ha llum elèctric. Però abans, **com devien il.luminar aquesta sala?**

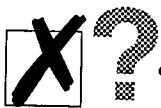

De dia:

De nit:

 7. Si observes la paret, veuràs que a mitja alçada hi ha **uns forats on abans s'hi recolzaven bigues**. Això vol dir que...

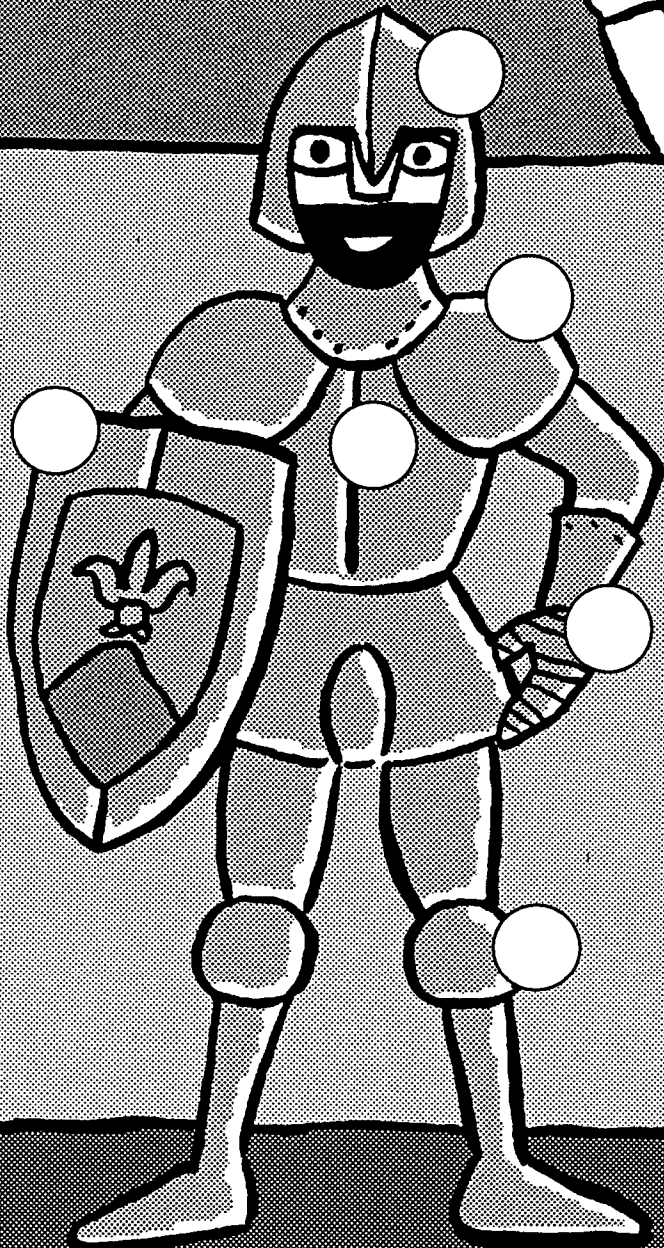

en aquesta sala havien viscut ratpenats

en aquesta sala penjaven pernils per assecar

aquesta sala havia estat dividida en dos pisos

**Al PATI d'armes el senyor
s'acabava de preparar
l'armadura per anar
al camp de batalla.**

1. Identifica aquestes parts de l'armadura d'un cavaller medieval. **Posa els números** als cercles del dibuix segons correspongui:

1. *casca*
2. *pit*
3. *escut*
4. *genollera*
5. *espatllera*
6. *guantellera*

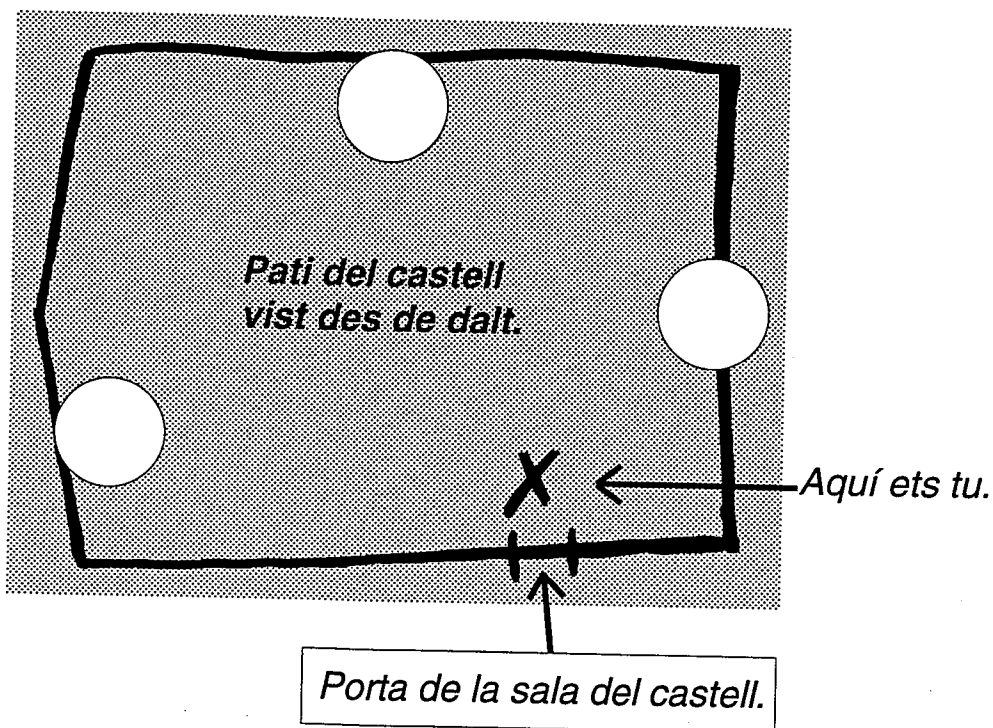
El del castell.

 1. Acabes de sortir de la sala del castell.

Ara ets fora o ets dins del castell?

 2. Col·loca't al lloc que et marca el gràfic. Situa aquests tres elements: vidriera gran (1), muralla (2), escala de ferro (3). Posa cada número dins d'un dels cercles segons correspongui.

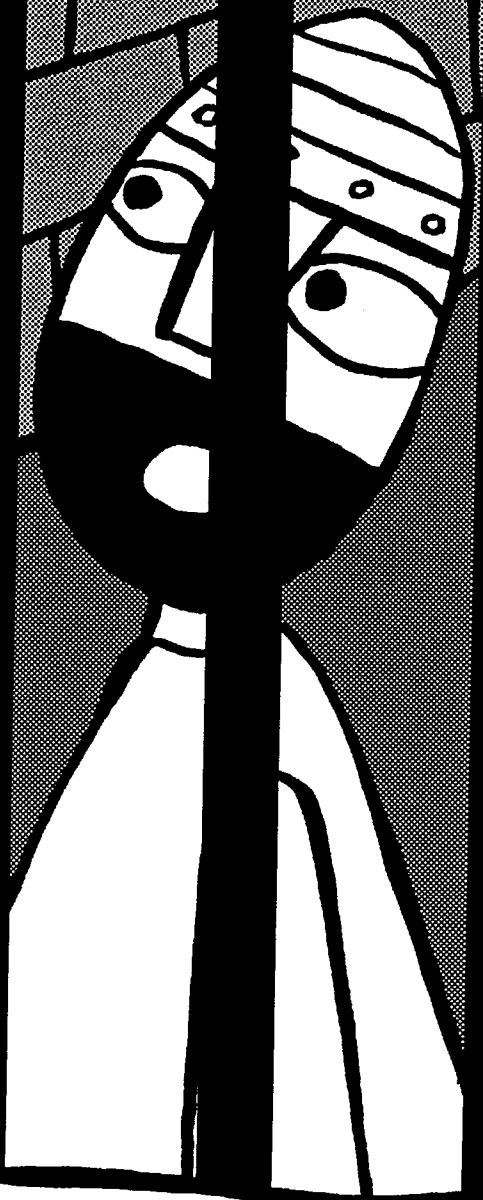

 4. Quina de les següents escenes et sembla més normal que passés al pati d'armes a l'edat mitjana?

- ?
- els cavallers fent un partit de futbol
 - el senyor preparant-se per anar al camp de batalla
 - les minyones estenent la roba acabada de rentar

A la **PRESÓ**
es tancaven els
presoners de guerra
i els que no
respectaven la llei.

La **PRESÓ**
era el lloc més trist
de tot el castell.

La

[Blank box]

1. Ets a l'antiga presó del castell. Quina d'aquestes sensacions tens? (Marca-la amb una X).

- por
- alegria
- fred
- felicitat
- tristesa
- humitat

2. Digues un motiu pel qual feien presoner un home a l'edat mitjana.

[Blank box for answer]

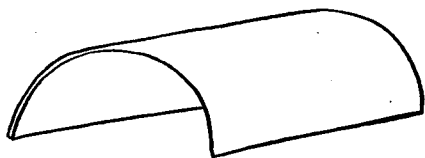

3. Les parets són plenes de forats estrets. Et recordes del nom d'aquests forats?

[Blank box for answer]

4. Observa el sostre. Com és la volta? Posa la creu on calgui i escriu el nom:

[Blank box for name]

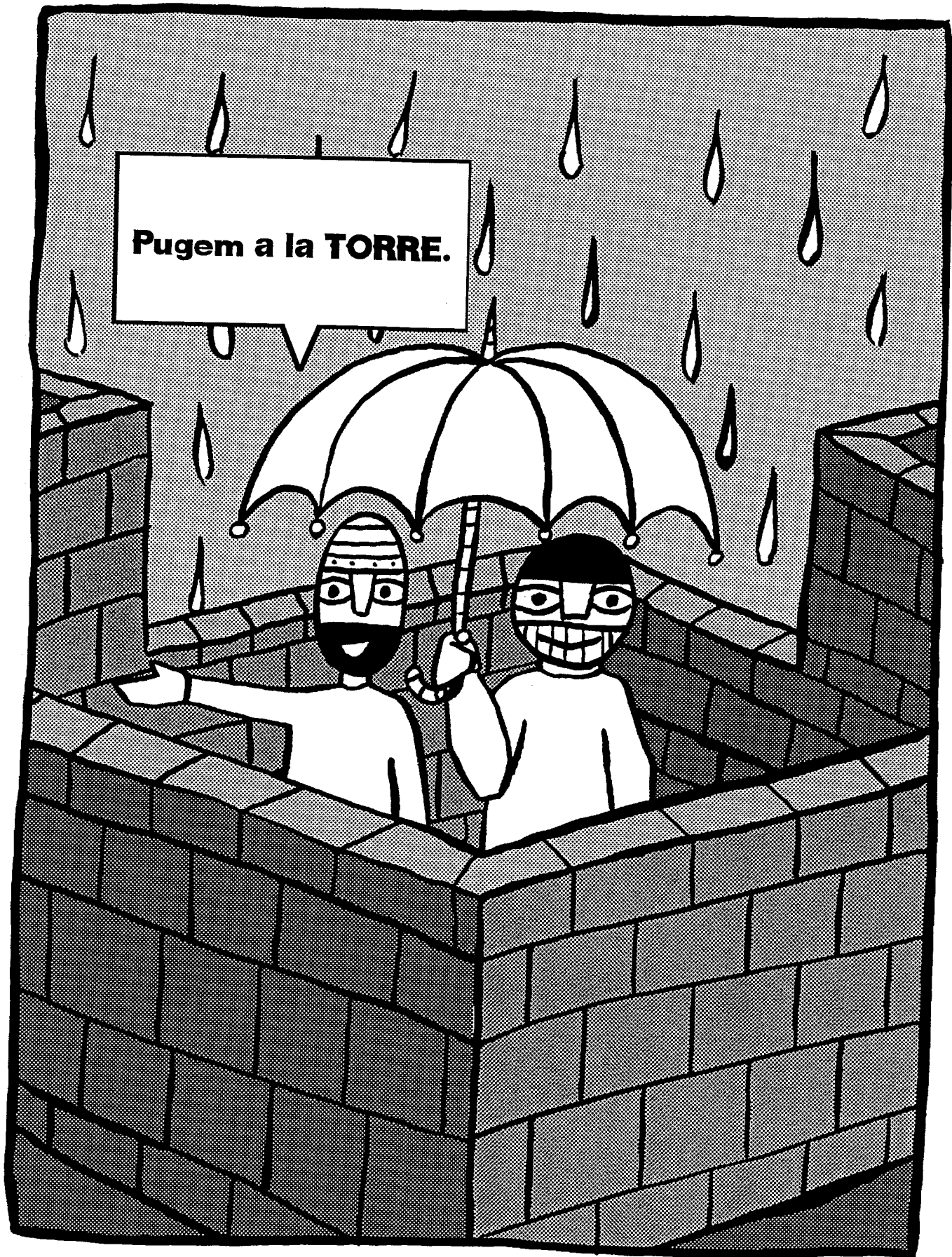
[Blank box for name]

[Blank box for name]

[Blank box for name]

Pugem a la TORRE.

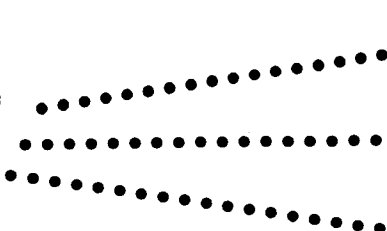
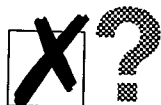
Una

1. Som a una de les torres.

D'on és la bandera que hi ha al pal?

A l'edat mitjana, quina bandera et sembla que hi devia haver al castell?

la de Catalunya

la dels Senyors de Claramunt

la del Barça

2. Des d'aquí veus l'exterior del castell.

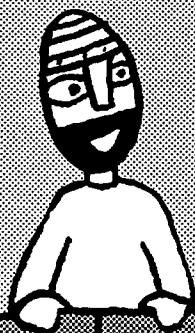
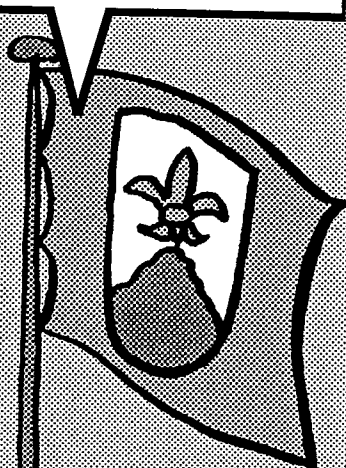
Des de l'edat mitjana fins avui, hi ha coses del paisatge que han canviat i coses que continuen igual.

- Ara pots veure:
- . Montserrat
 - . un bosc que es va cremar
 - . boscos verds
 - . xemeneies que fumegen
 - . el riu Anoia
 - . munts de ferro i de paper

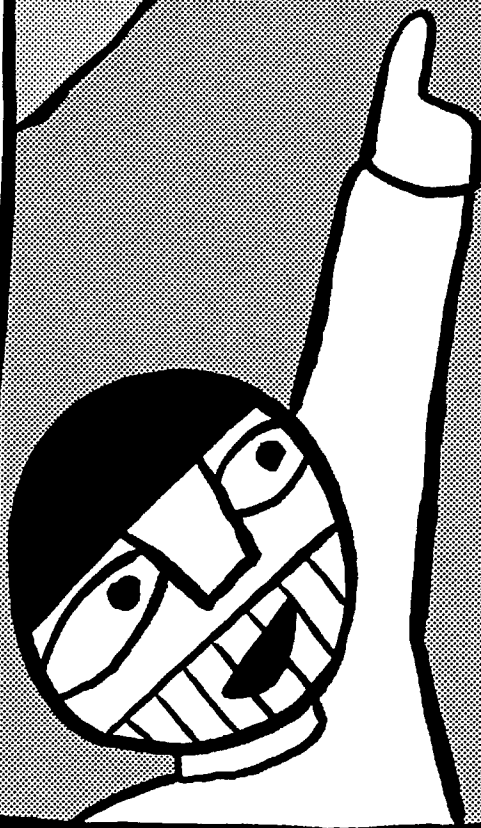
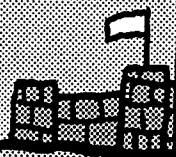
Quines d'aquestes coses han canviat o no hi eren a l'edat mitjana?

Quines d'aquestes coses continuen igual que a l'edat mitjana?

A la **TORRE de L'HOMENATGE**, que era la més important del castell, hi havia l'estendard dels Senyors de Claramunt.

La **TORRE de L'HOMENATGE** era la més alta del castell.

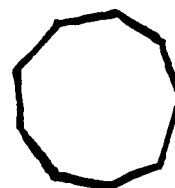
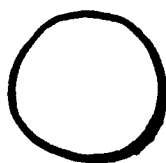
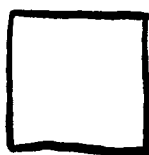

La torre de l'

1. Abans d'entrar a la torre de l'homenatge, **observa-la** per fora. Quina d'aquestes formes té la **planta** de la torre de l'homenatge? **Ombreja** la que creguis correcta.

2. **Entra** a la torre de l'homenatge. L'escala que serveix per pujar-hi és de ferro.

De quin material devia ser en aquella època?

3. **Quantes parets** hi ha per la banda de dins?

La forma interior de la torre, és igual que la forma exterior?

4. A les parets de la torre hi ha **marques de picapedrer** ben visibles. Busca-les i **dibuixa'n tres de diferents** al requadre.

A la **SEGONA PLANTA** del castell hi havia les cambres de tota la família.

A la **SEGONA PLANTA** del castell jo no hi havia pujat mai.

La segona

del castell.

1. Som a la segona planta del castell.

Aquí hi havia hagut altres estances a l'Edat Mitjana.

Del següent llistat, senyala l'estança que no es podia trobar en un castell d'aquella època.

sala del castell

torre de l'homenatge

garatge

presó

2. Des d'aquí dalt es veu gran part de la comarca.

Segur que mirant saps reconèixer moltes coses.

Completa els següents noms de llocs que es veuen des d'aquí.

Només falten les "A" (dins dels quadrats) i les "S" (dins dels cercles).

El riu que passa per La Pobla de Claramunt: L' NOI

La capital de la comarca de l'Anoia: IGU L D

Un poble prop d'Igualada: ÒDEN

Un altre poble més gran, més avall del riu: C PELL DE

La muntanya més propera: EL MOLLON

La segona muntanya més propera: EL PUIG- GUILER

Aquest riu, aquesta ciutat, aquests pobles i aquestes muntanyes, es veuen perfectament des d'aquí. **Identifica'ls amb l'ajut del/la mestre/a i situa'ls al mapa de la pàgina següent.**

Dins de cada figura col.loca el número corresponent:

1 *el riu Anoia*

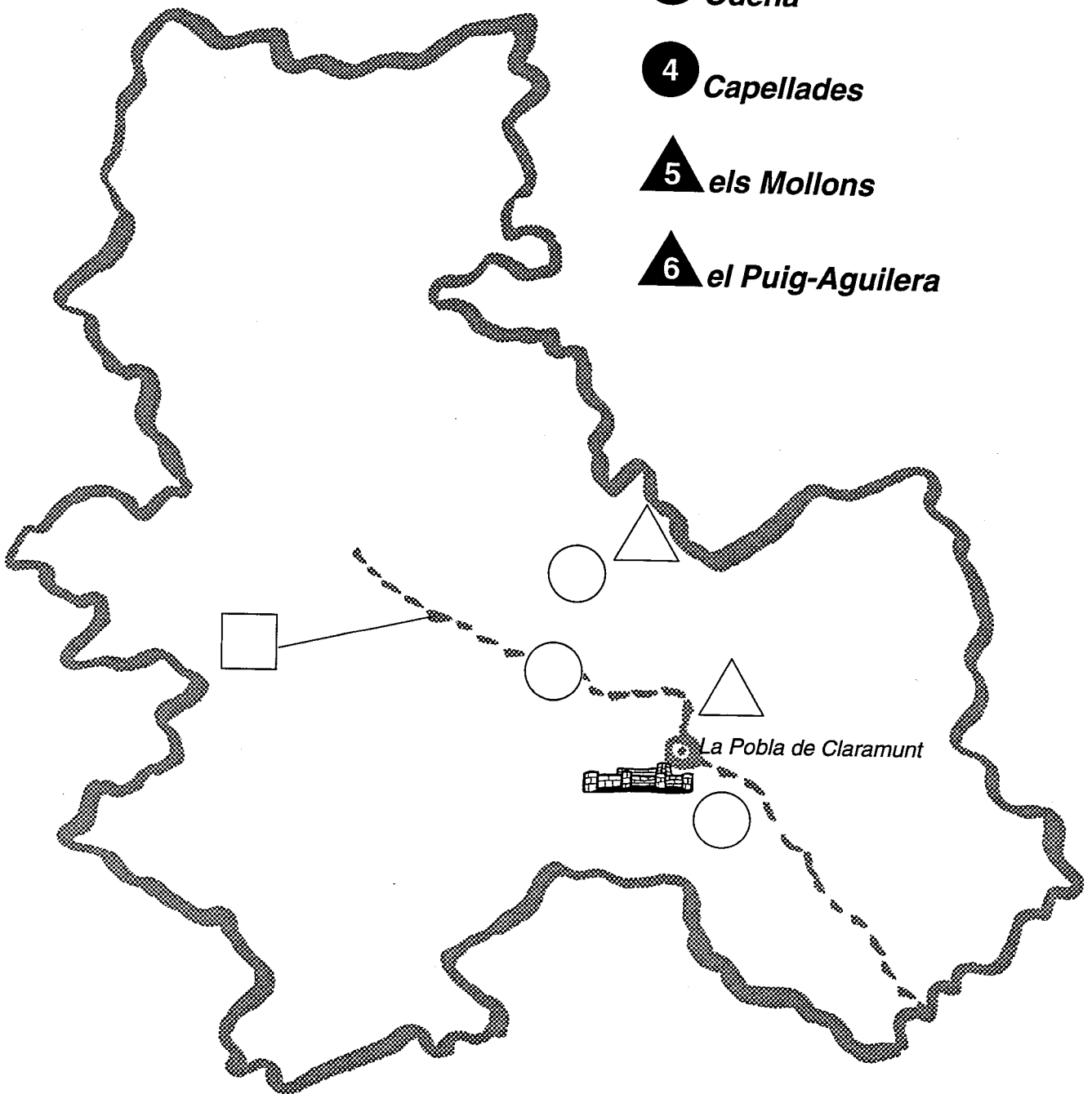
2 *Igualada*

3 *Òdena*

4 *Capellades*

5 *els Mollons*

6 *el Puig-Aguilera*

I abans de marxar ...

1. Si haguéssis viscut a La Pobla de Claramunt a l'edat mitjana, hauries preferit ser un **senyor feudal** o bé un **camperol**?

Per què?

Per què creus que van construir el Castell de Claramunt en aquest turó?

Perquè tothom el pogués veure.

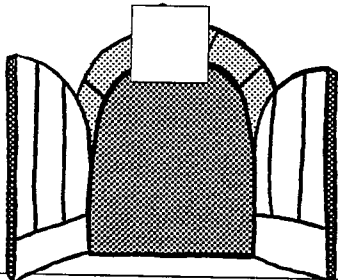
Perquè és un lloc alt des d'on es veu tot el voltant.

Perquè estigués ben ventilat.

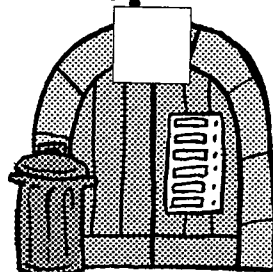

Actualment aquest castell pertany a la Generalitat de Catalunya. Això vol dir que és de tots i de ningú en particular. Però **imagina't per un moment que ara el castell és només teu.**

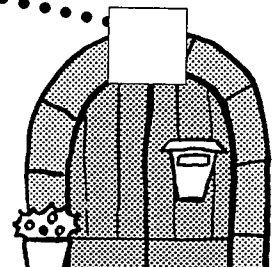
Què faries?

Faria el que calgués perquè tothom pogués visitar-lo.

Hi faria habitatges per llogar i així, fer diners.

Hi viuria jo amb la meua família.

Glossari.

1. **absis**

Part del fons d'una església, de paret generalment semicircular, que sobresurt de la façana del darrere. L'església romànica del castell de Claramunt té 3 absis.

2. **arc apuntat**

Arc lleugerament punxegut a la part central.

3. **arc de ferradura**

Arc que recorda la forma d'una ferradura

4. **arc de mig punt**

Arc exactament igual a mitja circumferència

5. **arcs cecs o arcs llombards**

Forma de decoració dels edificis pròpia del romànic català i que consisteix en uns petits arquets no foradats.

6. **armadura**

Antigament, conjunt de peces que cobrien el cos per protegir-lo i defensar-lo de possibles atacs.

7. **bassa**

Clot, amb parets d'obra, que recull l'aigua de la pluja.

8. **biga**

Peça llarga i resistent de fusta o ferro que serveix, en un edifici, per sostenir pisos, sostres, teulades,...

9. **carreu**

Pedra tallada de forma regular per a la construcció de murs o pilars.

10. **càsc**

Part de l'armadura que cobreix el cap.

11. **castell**

Edifici o conjunt d'edificis fortificats que, als temps feudals, servia de defensa o de residència forta d'un senyor.

12. cisterna

Dipòsit on es recull i es guarda l'aigua de la pluja.

13. època

Espai de temps llarg.

14. escut

Arma defensiva que consisteix en una làmina reforçada que s'aguanta amb el braç.

15. espatllera

Part de l'armadura que cobreix l'espatlla.

16. espiga

Part final, coberta de grans, de la tija de plantes com el blat, la civada, l'ordi...

17. espitlleres

Obertures estretes a la muralla per disparar des de darrere.

18. estendard

Bandera amb l'escut o símbol d'un senyor, un rei...

19. genollera

Part de l'armadura que cobreix el genoll.

20. guantellet

Part de l'armadura, en forma de guant, que cobreix la mà.

21. llatí

Llengua antiga de la qual procedeix el català, i que a l'edat mitjana la parlaven i escrivien els monjos i els capellans.

22. marques de picapedrer

Marques que feien els picapedrers en les pedres que ells tallaven. Eren com una mena de signatura. Cada picapedrer tenia la seva marca.

23. muralla

Conjunt de parets gruixudes que circumdava una ciutat o un castell per tal de defensar-lo.

24. opus spicatum

Forma de posar les pedres d'una construcció de manera que recorda una espiga.

25. picapedrer

El qui talla i pica la pedra per a la construcció.

26. pit

Part de l'armadura que cobreix el pit.

27. porta de muralles

Porta oberta a la muralla que era la principal entrada al recinte d'un castell.

28. portal

Porta molt gran.

29. prehistòria

Part de la història que estudia la vida de l'home abans de l'aparició dels primers documents escrits.

30. recinte emmurallat

Terreny que queda a la part de dins d'una muralla.

31. restaurar

Tornar a deixar en bon estat una cosa antiga o destruïda.

32. rusc

Receptacle en forma de campana o de caseta, que serveix d'habitable a un eixam d'abelles.

33. sequera

Temporada llarga de temps en què no plou i tot és sec.

34. setge

El fet d'encerclar la ciutat o castell de l'enemic, amb l'objectiu de prendre'l.

35. sobreeixidor

Forat o conducte per on pot sortir l'excés de líquid d'un dipòsit.

36. torre

Construcció cilíndrica o prismàtica, aïllada o sobresortint d'un edifici, utilitzada sobretot com a fortificació.

37. travertí

Tipus de roca que va bé per a la construcció perquè no és molt pesada i és força resistent.

38. volta apuntada

Sostre d'una construcció que té forma lleugerament punxeguda a la part del centre.

39. volta de canó

Sostre d'una construcció que té la forma exactament igual a mitja circumferència.